

EL RELLOTGE DE PLAÇA I LA RULETA DEL CAP D'ANY

Si a l'atribolat religiós Fra Josep de la Concepció, l'anomenat per ofici "El Tracista", li haguessin dit que dos cents anys més tard de signar els plànols del nou ajuntament vigatà, l'arquitecte municipal de torn li esmenaria la plana afegint una torreta per al rellotge damunt la torra barroca que ell havia dissenyat; o encara pitjor: si li haguessin notificat que la maquinària d'aquell primer rellotge municipal seria sostreta (any 1823) del campanar del seu convent.... segur que hauria dimitit "ipso facto" d'aquell encàrrec tant lluït.

Les disposicions governatives d'exclaustració de convents durant el trienni lliberal (1820 –1823) havien posat en mans de l'anomenat Comissionat del Crèdit Públic, nombroses possessions i béns eclesiàstics que més tard van poder adquirir a preu de saldo particulars i corporacions. D'aquesta manera fou com l'ajuntament vigatà es va fer amb la primera màquina de rellotgeria procedent de l'ex-convent carmelità de Sant Josep.

Però els daltabaixos de la política espanyola del segle XIX no havien fet només que començar. Ferran VII , amb l'ajuda de França, aconseguí imposar-se altra vegada amb l'absolutisme d'encuny jacobí i els frares recuperaren els seus convents i possessions. No cal dir que l'Ajuntament no va tenir més remei que acatar la nova legislació i tornar la maquinària al seu lloc d'origen. Les alegries municipals havien durat ben poc.

A pesar de tot, la ciutat havia aconseguit construir definitivament la seva torre del rellotge. Ara però, amb un rellotge cec i mut alguns ciutadans bé que en podien fer befa. Les coses es van adreçar per la via ordinària quan pocs anys més tard (1827) Francesc Crusat (rellotger de Moià) feia pressupost per a la construcció d'una nova màquina. Però el "rellotger de Vic" Josep Tusquelles es feu finalment amb la licitació al oferir el seu treball a un preu més ajustat. Ell fou finalment el constructor de la primera maquinària pròpia per a la torre del nou rellotge de Vic. Rodes dentades, pinyons, eixos i tirants, eren un conjunt estrafet més semblant a l'obra d'un manyà traçut que no pas a un enginy d'alta precisió. Tusquelles s'havia fet amb l'encàrrec de la nova maquinària al preu de 500 lliures. Una màquina, la d'en Tusquelles, que a bots i empentes a partir de l'any 1827, aconseguí traspasar amb èxit el llindar del segle XX.

En aquests moments, les noves directrius europees sobre l'Hora Oficial en relació al meridià de Greenwich adoptades pel Parlament Espanyol en data 26 de juliol de 1900, formiren una bona excusa al consistori vigatà per rellevar la màquina d'en Tusquelles. L'Acta Municipal del dia 7 de desembre de 1900 ho deixava ben clar : *"Es de imprescindible necesidad la compra de un nuevo reloj"*. La construcció de la nova màquina fou encomanada al rellotger Josep Besses de Barcelona . La modernitat havia arribat acompanyada però, amb la intemperància sonora...i és que no tan sols l'esfera del nou rellotge expressava el que les disposicions oficials ordenaven (les hores es comptarien de les zero fins les vint-i-quatre) sinó que les campanades es multiplicaven fins a l'extenuació al tocar de les vint-i- quatre hores a les dotze de la nit. Sota la pressió d'una ciutadania crucificada per la inacabable tocada d'esquellots d'un rellotge excessivament legal, l'ajuntament es va veure obligat a reclamar novament els treballs del rellotger barceloní per tal que readaptés la màquina a l'anterior sistema; molt més pràctic i més breu.

Però la comoditat enllamina i el rellotger Ramon Culí de Vic va suggerir al Consistori la compra d'un nou enginy mecànic que fabricava l'empresa de J.Blasco de Roquetes (Tarragona). Amb la nova màquina el funcionari municipal de torn s'estalviaria el diari exercici

de remuntar manualment les peses del rellotge de ca la Ciutat. Va ser un matí assolellat de Festa Major de l'any 1963 quan s'estrenà la nova màquinària del rellotge amb remuntatge elèctric. Una gernació de vigatans era al peu de la torre per a escoltar també la propina anunciada: la melodia del flamant carrilló de sant Miquel dels Sants. Tothom va considerar -fins i tot la premsa del moment- que als constructors de Roquetes o bé els fallava l'oïda musical o els havien enviat erròniament els goigs de Sant Taló(j).

La torre del nostre rellotge, no té ni de bon tros l'encís d'un campanar tant màgic com el de l'Ajuntament de Praga, o la bellesa del de San Marco de Venècia ni la presència impactant del Big Ben de la torre de Londres, però dins del conjunt visual del nostre Mercadal representa una icona emblemàtica i genuïna de la ciutat de Vic. Qui no s'ha passejat de nit pel Mercadal contemplant la tènue llum o del sota voltes i les façanes presidides per la torre del rellotge del nostre Ajuntament? La visual que li dona la llum projectada pels focus que posen en relleu els innumbrables detalls de la seva cara principal (des del peu fins al cim de la gàbia abarrocada de les campanes) fa que puguem observar encara amb més fruïció l'encís d'un conjunt esvelt i ben proporcionat d'un monument en aparença gens pretensios.

Si la tecnologia digital de la darrera màquina instal·lada l'any 1995 no falla, però sobretot si algú es recorda d'activar aquests dies l'horari nocturn de les campanes, no es tornarà a repetir el lamentable espectacle d'una nit de Cap d'Any no gaire llunya en la que els reunits a la Plaça de Vic, just abans de l'hora mítica del traspàs del calendari, van haver de suplir les campanades del rellotge per tapadores i percussions improvisades davant el mutis insensible dels batalls. I es que -com ja vaig expressar en una altra ocasió lamentant aquesta sonora patinada- tenir cura dels petits detalls també és important.

Miquel S. Cañellas (desembre de 2004)